

Šiandien Eurojuste Tarptautinis baudžiamojo persekiojimo už agresijos nusikaltimą prieš Ukrainą centras (ICPA) oficialiai pradėjo veiklą ir tai yra istorinis momentas.

ICPA teiks paramą rengiant agresijos nusikaltimų bylų medžiagą ir šiuo tikslu užtikrins esminius įrodymus ir palengvins bylų rengimo procesą ankstyvuoju etapu.

Liepos 3 d. Eurojusto patalpose Hagoje surengtame specialiaame atidarymo renginyje apie ICPA veiklos pradžią iškilmingai paskelbė Eurojusto pirmininkas Ladislav Hamran, už teisingumą atsakingas Europos Komisijos narys Didier Reynders, Ukrainos generalinis prokuroras Andriy Kostin Tarptautinio baudžiamojo teismo prokuroras Karimas A. A. Khan, generalinio prokuroro padėjėjas Kenneth A. Polite ir Nyderlandų teisingumo ministrė Dilan Yeşilgöz-Zegerius. Tuo pat metu buvo pasirašytas susitarimas dėl įnašo su Europos Komisijos Užsienio politikos priemonių tarnyba ir įvyko pirmasis Centro veiklos pradžios susitikimas.

Atidarymo renginio metu už teisingumą atsakingas Europos Komisijos narys **Didier Reynders** sakė: *„Įsteigdama ICPA, Europos Sąjunga pakartoja savo įsipareigojimą užtikrinti visišką atskaitomybę už tarptautinius nusikaltimus, įvykdytus Rusijos karo prieš Ukrainą metu, įskaitant agresijos nusikaltimą. ICPA įsteigimas – aiškus signalas pasauliui, kad jėgos panaudojimo draudimas ir toliau yra mūsų tarptautinės taisyklėmis grindžiamos tvarkos pagrindas ir kad tie, kurie jį pažeidžia, bus patraukti atsakomybėn.“*

Eurojusto pirmininkas **Ladislav Hamran** teigė: *„Eurojustas yra pasiekęs gerų rezultatų teikdamas operatyvinę, techninę, logistinę ir finansinę paramą nacionaliniams prokurorams, dirbantiems su tarpvalstybinėmis bylomis. Nuo pat šio karo pradžios ta pati parama padėjo koordinuoti ir stiprinti nacionalinius tyrimus dėl Ukrainoje įvykdytų tarptautinių nusikaltimų. ICPA yra svarbus tolesnis mūsų bendrų pastangų visais lygmenimis panaikinti nebaudžiamumą žingsnis.“*

Ukrainos generalinis prokuroras **Andriy Kostin** pažymėjo: *„Tai, kad oficialiai pradėjo veikti Tarptautinis baudžiamojo persekiojimo už agresijos nusikaltimą centras, yra aiškus ženklas, kad pasaulis yra vieningas ir tvirtai laikosi pozicijos, kad Rusijos režimas bus patrauktas atsakomybėn už visus savo nusikaltimus. Deja, tarptautinės baudžiamosios teisenos sistemoje yra didelė spraga, susijusi su atskaitomybe už agresijos nusikaltimą. ICPA yra viena iš sudėtinių dalių, sustiprinančių agresijos draudimą, ir juo ši sistema papildoma bei sutvirtinama.“*

Karim A. A. Khan, Tarptautinio baudžiamojo teismo prokuroras teigė: *„Visiškoje tamsoje ir kančiose, kuriose skendėja visa Ukraina, matėme ir šviesą, kuri atsirado kuriant naujas*

partnerystes siekiant atskaitomybės. Šiandien noriu aiškiai pasakyti, kad ir toliau esame pasiryžę dar labiau stiprinti bendradarbiavimo su Eurojustu ir nacionalinėmis institucijomis pagrindus, kuriuos per pastaruosius metus sukūrėme per Jungtinę tyrimų grupę.“

*„JAV teisingumo departamentas didžiuojasi galėdamas prisidėti prie mūsų Europos partnerių ir vienas pirmųjų dalyvauti Tarptautiniame baudžiamojo persekiojimo už agresijos nusikaltimą prieš Ukrainą centre (ICPA)“, – sakė Teisingumo departamento Baudžiamųjų bylų skyriaus **generalinio prokuroro padėjėjas Kenneth A. Polite jaunesnysis**. „Naujai paskirta JAV Teisingumo departamento specialioji prokurorė agresijos nusikaltimams Jessica Kim atstovaus Jungtinėms Amerikos Valstijoms ICPA ir turės nevaržomą prieigą prie didelės kompetencijos ir išteklių, kuriuos departamentas sukaupė reaguodamas į neteisėtą Rusijos agresijos karą prieš Ukrainą.“*

Dilan Yeşilgöz-Zegerius, Nyderlandų teisingumo ministrė: *„Šiandien, atidarius ICPA, žengėme svarbų žingsnį užtikrindami, kad būtų vykdomas baudžiamasis persekiojimas už tarptautinius nusikaltimus, kuriuos sukėlė Rusijos agresija prieš Ukrainą. Tam reikia sudėtingų tyrimų ir šioje srityje per ICPA galime padėti vieni kitiems. Dėl šios priežasties Nyderlandai didžiuojasi galėdami būti ICPA priimančiąja šalimi.“*

ICPA ir Eurojusto vaidmuo

ICPA yra unikalus Eurojusto teisminis centras, skirtas padėti vykdyti nacionalinius agresijos nusikaltimo, susijusio su karu Ukrainoje, tyrimus. ICPA dėka nepriklausomi skirtingų valstybių prokurorai galės kasdien dirbti kartu toje pačioje vietoje, greitai ir veiksmingai keistis įrodymais ir susitarti dėl bendros tyrimo ir baudžiamojo persekiojimo strategijos. ICPA darbas padės veiksmingai pasirengti ir prisidėti prie bet kokio būsimo baudžiamojo persekiojimo už agresijos nusikaltimą, nepriklausomai nuo jurisdikcijos, kurioje jis bus vykdomas.

ICPA dalyviai galės pasinaudoti Eurojusto specialiai pritaikyta operatyvine, technine, logistine ir finansine parama. Pagrindinė tarptautinių nusikaltimų įrodymų duomenų bazė (CICED), kurią valdo Eurojustas, bus labai svarbi ICPA darbui. Vykdam kitų tarptautinių nusikaltimų (genocido nusikaltimų, nusikaltimų žmoniškumui ir karo nusikaltimų) nagrinėjimą, CICED jau pateikti įrodymai gali būti vienodai svarbūs tiriant agresijos nusikaltimą. Be to, CICED sistemoje bus galima saugoti nacionalinius įrodymus, kuriuos pateiks būsimi ICPA dalyviai ir kurie vėliau bus analizuojami.

Buveinės vieta Hagoje turi keletą privalumų. ICPA ne tik turės tiesioginę prieigą prie vertingos Genocido tinklo sekretoriato, veikiančio Eurojuste, patirties, bet ir palengvins

glaudų bendradarbiavimą ir koordinavimą su TBT ir kitais tarptautiniais teisingumo subjektais.

Kodėl ICPA yra būtinas ir unikalus?

Karas Ukrainoje yra labiausiai dokumentuotas istorijoje ir pirmą kartą vyksta aktyvūs agresijos nusikaltimo tyrimai, kol tebevyksta ginkluotas konfliktas. Kartu mes susiduriame su tarptautiniu nusikaltimu, už kurį retai patraukiama baudžiamojon atsakomybėn ir už kurį nėra jokios standartinės praktikos.

Operatyvus ICPA sukūrimas padeda sumažinti atotrūkį tarp užmojų ir realybės, suburti atitinkamus suinteresuotuosius subjektus, apsaugoti esminius įrodymus ir užtikrinti, kad nebūtų prarasta laiko rengiant bylą, skirtą būsimam baudžiamajam persekiojimui už agresijos nusikaltimą. Tokiais veiksmais teisininkų bendruomenė siunčia aiškią žinią, kad asmenys, atsakingi už agresijos prieš Ukrainą nusikaltimą, bus patraukti atsakomybėn. Todėl šiandien pradėjęs veikti ICPA yra svarbus momentas tarptautiniam teisingumui.

ICPA dalyviai

Be Ukrainos, ICPA pradiniam etape dalyvauja penkios jungtinės tyrimo grupės ([JTG](#)) narės (Lietuva, Latvija, Estija, Lenkija ir Rumunija). Remdamosi susitarimo memorandumu su JTG nariais, Jungtinės Amerikos Valstijos paskyrė specialųjį agresijos nusikaltimo prokurorą, kuris padės ICPA veiklai.

Artimiausiais mėnesiais bus palengvintas kitų valstybių ir organizacijų, pavyzdžiui, TBT ir ES patariamiosios misijos Ukrainoje, dalyvavimas ICPA. Šalys, turinčios informacijos ar įrodymų, susijusių su agresijos prieš Ukrainą nusikaltimo tyrimu, taip pat gali teikti prašymą dėl dalyvavimo.

ICPA finansavimas

ICPA visiškai finansuoja Europos Komisijos Užsienio politikos priemonių tarnyba. Finansinio įnašo susitarimą dėl pradinės 8,3 mln. eurų sumos šiandien pasirašė Europos Komisijos Užsienio politikos priemonių tarnybos direktorius Peteris Wagneris ir Eurojusto administracijos direktorius Evertas van Walsumas.

Bendra Eurojusto parama Ukrainos pastangoms atskaitomybės užtikrinimo srityje

Nuo karo pradžios Eurojustas, remdamasis savo 20 metų patirtimi, įgyta dirbant su nacionaliniais prokurorais tarpvalstybinių bylų srityje, buvo vienas iš svarbiausių subjektų,

remiančių atskaitomybę už Rusijos nusikaltimus.

Vos praėjus šešioms dienoms po karo pradžios Eurojustas rėmė [JTG](#), kurią dabar sudaro Ukraina, šešios ES valstybės narės ir TBT, įsteigimą. Pripažįstant specifinius įrodinėjimo iššūkius, susijusius su tokio pobūdžio tyrimais, buvo sukurta [CICED](#), remiantis skubiu Eurojusto įgaliojimų pakeitimu po invazijos į Ukrainą. Iki šiol CICED buvo pateikta šimtai dokumentų iš devynių šalių, įskaitant Ukrainą. Pirmieji analizės rezultatai patvirtina, kad duomenų bazė duoda apčiuopiamą naudą prokuratūros praktikai.

Agentūra taip pat valdo ES genocido, nusikaltimų žmoniškumui ir karo nusikaltimų tyrimo ir baudžiamojo persekiojimo tinklą ([Genocido tinklas](#)), t. y. pagrindinis keitimosi patirtimi šioje srityje centras.

Eurojustas jau turi tokią pažangią paramos struktūrą, todėl jis yra tinkamiausia vieta ICPA įsteigti.

Bendroji informacija

Agresijos nusikaltimas – tai nusikaltimas, kurį įvykdo aukščiausioji politinė ir karinė vadovybė. Atsižvelgdamas į tai, kad Rusija nėra Romos statuto šalis, TBT negali patraukti Rusijos vadovybės baudžiamajon atsakomybėn už agresijos nusikaltimą Rusijos karo prieš Ukrainą kontekste.

Siekdamos panaikinti šią spragą, 2022 m. lapkričio mėn. Europos Komisija ir Europos išorės veiksmų tarnyba pateikė dokumentą, kuriame analizuojamos įvairios galimybės užtikrinti visišką atskaitomybę už nusikaltimus, įvykdytus Rusijos karo prieš Ukrainą kontekste, įskaitant agresijos nusikaltimą.

ICPA yra pirmas žingsnis šiame procese siekiant išsaugoti įrodymus ir parengti bylas būsimiems teismo procesams, nesvarbu, ar tai būtų daroma nacionaliniuose teismuose, specialiajame teisme ar Tarptautiniame baudžiamajame teisme dėl jo jurisdikcijai priklausančių nusikaltimų.

2023 m. vasario 2 d. 24-ajame ES ir Ukrainos aukščiausiojo lygio susitikime Europos Komisijos pirmininkė Ursula von der Leyen [pranešė](#) apie Tarptautinio baudžiamojo persekiojimo už agresijos nusikaltimą prieš Ukrainą centro įsteigimą.

Istorinis momentas - Tarptautinis baudžiamojo persekiojimo už
agresijos nusikaltimą prieš Ukrainą centras pradeda veiklą Eurojuste
/ Eurojusto pranešimas žiniasklaidai

